

VÅRT CREDO

Den generelle delen av årsplanen

MOKOLLEN BARNEHAGE

Mokollveien 30, 3226, pb 2056, 3202 Sandefjord.

Telf. 33462209, www.mokollen.no, post@mokollen.no

2014

Innholdsfortegnelse:

SIDE:

Innholdsfortegnelse	1.
Strukturen på Årsplanen for Mokollen barnehage.	2.
PRESENTASJON AV BARNEHAGEN:	2.
størrelse, beliggenhet.	
organisasjonskart, mål for arbeidet	3.
DEL I: Vår oppgave for samfunnet:	4.
Kap. 1 HELHETSBARNEHAGEN,	4.
Personalet	4.
Her henter vi energien fra	4.
Tilbakemeldingskultur	4.
Kap. 2 Nasjonale og lokale føringer, barnehagens formål.	5.
Del II: Barnehagens innhold	6.
Kap. 1 VÅRE VERDIER: Vår visjon	6.
Anerkjennende kommunikasjon	8.
Positiv selvoppfatning	9.
Omsorg, Lek og læring	10.
Familiedeltakelse	12.
Barns medvirkning	14.
Mangfold og likestilling.	15.
Kap. 2: FOKUSOMRÅDER, KULTUR, ARBEIDSMÅTER:	16.
Prosjektarbeid som arbeidsmåte	16.
Sosial kompetanse	17.
Konfliktløsningsmodellen	18.
Språkstimulering og lesekompetanse	19.
Naturglede, naturlekeplassene våre	21.
Mat, sanser og matkultur	22.
Festdager og høytider	24.
Fagområdene,	27.
progresjonsplaner	28.
Felles plan for Sandefjord kommune	34.
overgang barnehage—skole	34.
Plan for skolestarterne i Mokollen,	35.
Når barn slutter.	35.
Del III: Planlegging og samarbeid	36.
Kap. 1 Planlegging, dokumentasjon og vurdering av	
barnehagens arbeid:	36.
Plan for vurdering sammen med barna	36.
Plan for vurdering for foreldre og personale	38.
Kompetanseplan for personale.	39.
Samarbeidspartnere.	40.

"VÅRT CREDO" og "ÅRETS PLAN" utgjør til sammen ÅRSPLANEN i Mokollen barnehage as. "Alle barnehager skal utarbeide en årsplan." (R.pl. s. 53.)

VÅRT CREDO" er den generelle delen av årsplanen. Den beskriver "Det vi tror på": Vår oppgave, våre verdier, fokusområder og planlegging og samarbeid. Credo kan også leses på www.mokollen.no

ÅRETS PLAN beskriver innholdet i Mokollen barnehage det enkelte år f.o.m. 01.10.inneværende år til 30.09.neste år.

Barnehagen som institusjon har gått igjennom store endringer de siste årene. Den er plassert under kunnskapsdepartementet og er erklært som en del av barns utdanningsløp. I 2011 kom det revidert forskrift til barnehageloven, Rammeplan for barnehagen. Samfunnsmandatet vårt er tydeliggjort, noe vi tror framgår i planen her.

Årsplanen har flere funksjoner:

- Arbeidsredskap for barnehagens personale for å styre virksomheten i en bevisst og uttalt retning.
- Utgangspunkt for foreldrenes mulighet til å kunne påvirke innholdet i barnehagen.
- Grunnlag for kommunens tilsyn med barnehagen.
- Informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til eier, politikere, kommune, barnehagens samarbeidsparter og andre interesserte.

VELKOMMEN TIL MOKOLLEN BARNEHAGE!

Barnehagen ligger i naturskjønne omgivelser ved bøkeskogen og grenser opp mot naturområdet i Mokollen. Naturen rundt barnehagen preger livet og leken i barnehagen. Barna opplever daglig naturens mangfold. Utelekeplassen er stor og fri, uten gjerder med skog og fjellknauser å leke i. Den grenser mot ei stor gressløkke og over veien ligger Midtås med skulpturpark, barskog og fjell. Det er lite trafikk og det er gangavstand til dagligvareforretning, skole og aldershjem.

Barnehagen ble etablert som park i 1966, godkjent som barnehage i 1990, påbygd i 1993, 1999 og 2009. Det er etablert som as, et selskap for drift og et for eiendom. Espen Erlandsen er eneeier av aksjene i begge selskapene.

I dag har vi ca. 55 plasser for barn fra 1—6 år.

Opptak gjøres via Sandefjord kommunes felles opptakssystem. Kriteriene for opptak finnes i våre vedtekter.

ORGANISIASJONSKART:FOR MOKOLLEN BARNEHAGE AS.

Kunnskapsdepartementet.

Fylkesmann med tilsynsmyndighet.

Kommunen: Skole og barnehageutvalget.

Skole og barnehageetaten med tilsynsmyndighet.

Eierstyret i Mokollen as: styrerepresentant/daglig leder.

Styret—Samarbeidsutvalget: 1 repr. For personalet, eier og
1 repr. valgt av
Foreldrerådet (alle foreldre).

Pedagogisk lederteam: styrer + 2 pedagoger.

Pedagoger - støttepedagoger: 2 team med tilsammen
5 grupper barn, 1 pedagog +
assistenter/ lærling i hver.

assistenter—lærlinger—praksiselever.

Vi setter mål for arbeidet:

"Barnehagen er en pedagogisk virksomhet som skal planlegges, dokumenteres og vurderes. (R.pl. s. 53.)

Derfor trenger vi mål for arbeidet vårt.

En generell definisjon på hva mål er:

"En beskrivelse av ønsket fremtidig tilstand" (Jacobsen 2007, Fokus 2015 *målgivende dokument for Sandefjordbarnehagene* s. 5).

Målene skal ha tre funksjoner:

1. Ha en motiverende effekt for personalet.
2. Ha en styrende funksjon og gi retning for arbeidet.
3. Være utgangspunkt for evaluering." (*Ibid*)

Del I: Vår oppgave for samfunnet:

Kap. 1: MOKOLLEN BARNEHAGE ER EN HELHETSBARNEHAGE

Mokollen barnehage er organisert som en helhet. Barna er delt inn i mindre grupper fordelt på to team, hvor hver gruppe har en barnehagelærer og en eller flere assistenter. Mindre grupper gir hvert enkelt barn bedre mulighet til å bli sett, få støtte til egen læringsutvikling og få hjelp til å bære eget liv.

Strukturen som preger helhetsbarnehagen gir fleksibilitet og mulighet til å endre både organisering og ressursbruk—alltid til barnas beste.

Barnehagen har en stabil personalgruppe med variasjon i alder, kompetanser og ressurser. Se mer om oss: www.mokollen.no

Oppgaven er å være en lærende organisasjon gjennom:

- Et tydelig pedagogisk særpreg
- Effektivt problemløsende arbeidsteam
- Gjennom våre innsatsområder: Språk, Naturglede, Matbevissthet, fremme barnas egenskaper, evner og kunnskaper på ulike måter.

Å ha en tilbakemeldingskultur hvor god kommunikasjon, fokus på anerkjennelse, og hvor forskjellighet ses på som en ressurs og bidrar til nye innfallsvinkler, er en verdifull arbeidsmåte for oss.

Personalet henter energi og inspirasjon til det daglige arbeidet fra positive møter med barn og foreldre, i samspill med kollegaer i gjensidig erfaringsdeling og fra faglig kompetanseheving.

Kap. 2: NASJONALE OG LOKALE FØRINGER OG BARNEHAGENS FORMÅL.

Barnehagene er organisert under kunnskapsdepartementet og er regulert av barnehageloven. Barnehageloven har klare bestemmelser og føringer på barnehagens samfunnsmandat: Formål, verdigrunnlag og oppgaver.

Barnehagens formål, barnehageloven § 1. (Rpl. s.7.)

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barn skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset aldrer og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

Rammeplan: Barnehagelovens §2 har fastsatt en forskrift om Rammeplan for barnehagen. Den gir retningslinjer og krav til barnehagens innhold, verdigrunnlag og oppgaver.
www.kunnskapsdepartementet.no

Andre styringsdokumenter: Barnehagens vedtekter.
Sandefjordsbarnehagenes målgivende dokument 2012—2015.
Helse Miljø og Sikkerhet (HMS dokumenter)
Barnehagens årsplan, fastsatt av Samarbeidsutvalget.
Barnehagens progresjonsplan for de ulike alderstrinn.
Gruppenes prosjektplaner og ukeplaner.

Del II: Barnehagens innhold:

Kap. 1: VÅRE VERDIER: VÅR VISJON

Vi i Mokollen barnehage mener at vår visjon peker på det viktigste vi kan **gi barna**:

KRAFT TIL Å VÆRE

KRAFT TIL Å LÆRE

KRAFT TIL Å BÆRE

KRAFT TIL Å VÆRE:

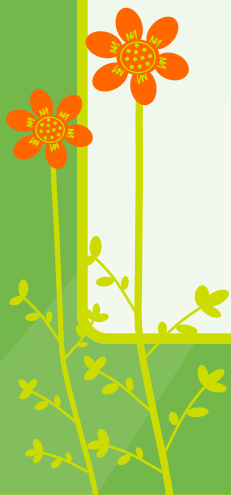
Menneske er verdifullt fordi: Menneske er.

Dette er grunnlaget for samværet vårt. Barna skaper sin egen selvfølelse som en følge av hvordan vi speiler dem. Den gode selvfølelsen fremmes ved at barna tar personlig ansvar og medvirker i hverdagen sin.

KRAFT TIL Å LÆRE:

"Å lære å lære" er den viktigste kunnskapen barn kan få med seg videre i livet.

Barna skal oppleve mestring. Voksne har i oppgave å støtte og utfordre dem gjennom varierte opplevelser. Læring er sammenvevd med lek, omsorg og danning, barna lærer gjennom alt de opplever og erfarer på alle områder. Dette er **helhetlig læring**.

VÅR VISJON fortsetter:

KRAFT TIL Å BÆRE:

Gjennom **danning** skal barna mestre å ta vare på seg selv, hverandre og naturen, og få forståelse for betydningen av en bærekraftig utvikling.

I dette inngår kjærlighet til naturen, forståelse for samspillet i naturen og mellom mennesker og naturen.

"Danning er en livslang vekselprosess mellom mennesker og samfunn, det er mer enn: utvikling, omsorg, sosialisering og utdanning, samtidig som det rommer alt dette.()

Barna må få støtte til å handle omsorgsfullt og gjøre etisk grunnede valg og slik få kraft til å bære eget liv, i tråd med grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, forankret i menneskerettighetene og i ulike religioner. ()

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. "(Barnehageloven § 1 Formål, 1 ledd, Rpl 2011s. 15.)

HOVEDMÅL: Forbedre barns forutsetning for å mestre livet sitt.

Mål personal:

1. Øke den systematiske refleksjonen over egen og kollegaers yrkesutøvelse.
2. Forbedre pedagogisk praksis som fremmer lek, læring og danning.()

Mål for barna:

Øke evnen til å reflektere over egne handlinger og praksis. (Fokus 2015 s.6)

"Danning er det som sitter igjen i oss når vi har glemt alt vi har lært." (Ellen Key.)

ANERKJENNENDE KOMMUNIKASJON:

Å være nærværende og anerkjenne hverandre i kommunikasjon, er en væremåte personalet i Mokollen ønsker å ha i forhold til andre mennesker. Vi ønsker å bidra til en barndom for barna der det er rom for å vise kjærlighet og omtanke, og der omsorgen innebærer *"åpenhet overfor det unike hos hvert enkelt barn og det unike i situasjonen og i gruppa."* (R.pl. S29)

HOVEDMÅL: Alle barn blir anerkjent for den de er.

Delmål for barna:

- Opplever at voksne lytter til deres ønsker og behov.
- Deres følelser og opplevelser blir bekreftet og speilet.
- Deres forslag til løsninger blir tatt alvorlig og vurdert som en mulig løsning.

Resultatmål for barna:

- Blir kjent med seg selv.
- Blir trygge på seg selv.
- Utvikler en god selvfølelse.
- Barn tar kontakt med voksne, forteller og kommer med ønsker og behov.
- Beskriver følelsene sine, viser med ulike uttrykk at de ikke skammer seg over noen følelser.
- Kommer med kreative løsninger på ulike områder.

Mål for personalet:

- Bekrefte barnas følelser og opplevelser.
- Gi god respons på barnas uttrykk.
- Lytte til barnas ønsker og forslag.

POSITIV SELVOPPFATNING.

Selvoppfatning er lik selvtillit pluss selvfølelse!

"Selvoppfatning kan forstås som en fellesbetegnelse på ulike aspekter ved en persons oppfatninger, vurderinger og forventninger i forhold til seg selv." () Hvordan barn opplever møte med andre, vil påvirke barnas oppfatning av seg selv. Det er derfor viktig å understreke at barna må møtes med tillit og respekt. Gjennom å møte voksne som har respekt for, viser omsorg til, lar barn tre frem i verden "som det er", og som samtidig tilrettelegger for aktiviteter de kan mestre, vil barn kunne få **positiv** selvoppfatning.(s.10,Fokus 2015, måldokument for Sandefjordsbarnehagene.)

HOVEDMÅL

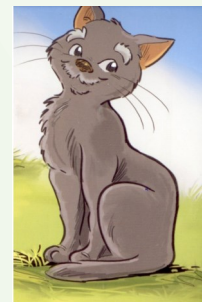
Øke barns positive selvoppfatning.

Mål for barna:

- Øke mengden av positive mestringserfaringer gjennom opplevelser av reell medvirkning, bl.a. i prosjektarbeid.
- Øke opplevelsen av å bli anerkjent for den man er gjennom å møte voksne som er bevisst en anerkjennende væremåte i forhold til andre mennesker.

Mål for personalet:

- Tilby barna aktiviteter bl.a. i prosjektarbeid hvor vi tilpasser og berømmer barns mestring, spesielt innen barnehagens fokusområder og rammeplanens fagområder.
- Ha en reflekterende praksis, hvor arbeid med pedagogisk dokumentasjon står sentralt.

OMSORG

"Omsorg har verdi i seg selv () og skal prege alle situasjoner i hverdagslivet og komme til uttrykk når barn leker og lærer, i stell, måltider og påkledning.() Det er mye omsorg i å gi barn varierte utfordringer,() glede, humor, kreativitet og omtanke for fellesskapet, styrker barns tillit til seg selv og andre.")

Mål for personalet:

- Å handle omsorgsfullt overfor alle barn.
- Å gi barna mulighet til å gi hverandre og ta imot omsorg.

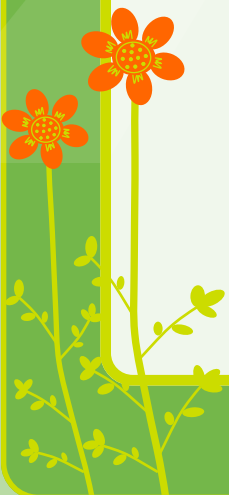
Dette er grunnlaget for utvikling av sosial kompetanse, og et viktig bidrag i livslang læringsperspektiv." (R.pl. S 31)

LEK

"Lek er en grunnleggende livs- og læringsform som barn kan uttrykke seg gjennom.() Den skal ha en framtrødende plass i barna liv i barnehagen. Barn lærer og utvikler en sammensatt kompetanse gjennom leken, Leken har egenverdi og den er en del av barnekulturen."()

Mål for personalet:

- Være tilgjengelig for barn ved å støtte, inspirere og oppmuntre barna i deres lek." (R.pl. S 32)

LÆRING

"Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet, vitebegjær og lærelyst og bidra til et godt grunnlag for livslang læring og danning. () Det er nært sammenvevd med lek, omsorg og danning. " (R.pl. S. 33)

Barn lærer gjennom alt de opplever og erfarer på alle områder. Dette kaller vi: Helhetlig læring.

"Barns egne interesser og spørsmål bør danne grunnlaget for læringsprosesser og temaer i barnehagen."()

Vennskap og tilrettelegging for gode relasjoner er en forutsetning for god læring og opplevelse av glede og mestring. ()

Mål for personalet:

- *"Ha et aktivt forhold til barns læringsprosesser ()*
- *vise engasjement og oppfinnsomhet ()*
- *Sammen med barna; undersøke, stille spørsmål, og finne svar()*
- *Formidle aktuell og relevant kunnskap som legger grunnlag for nye spørsmål og søken etter viten." (R.pl. S. 33)*

VENNSKAP: "BARNEHAGEN HAR EN VIKTIG SAMFUNNSOPPGAVE OGSÅ SOM MØTESTED FOR BARN OG SMÅBARNSTORELDRE." (Rpl.2011 s.20)

HOVEDMÅL:

1. Skape vennskap mellom barn, barn og voksne og mellom voksne.
2. Vi ønsker å skape åpenhet, at den enkelte skal føle seg inkludert, og dermed ønsker å bidra, også ut fra fritidsinteresser og yrker.

Mokollen barnehage har vist seg å være et sted der vennskap skapes.

FAMILIEDELTADELSE er et resultat av arbeidet med familiemedvirkning gjennom mange år: Foreldre avtaler at barn blir med hverandre hjem når det passer, drar på felles turer, arrangerer juletreff og felles aktiviteter som f. eks. høsttur. Gjennom dette, blir ikke bare barna venner, men vennskap knyttes også mellom foreldrene.

Personalet vil tilrettelegge for dette ved å oppmuntre barn og foreldre til å møtes i fritiden. Barnehagen låner ut lokalene til familier, og Samarbeidsutvalget vil planlegge videre arbeid med dette f.eks: nye foreldresamlinger, evalueringer o.s.v.

Mål for barna:

- Å ha en venn—og å være en venn
- Oppleve at vennskspsforhold kan utvikles.
- Akseptere hverandre som "barnehagevenner" som kan omgå hverandre med respekt og toleranse.
- Vennskap er frivillig. Vi vil gi barna mange felles opplevelser, utfordringer og erfaringer som gir dem et felles ståsted. Dette kan gi dem et godt grunnlag for å utvikle vennskap.

Mål for personalet:

- Vise barna at vi ser når de leker godt sammen. Påpeke hva barna gjør bra, f. eks. når barn spør om andre vil være med.
- Være der barna er, slik at vi ser om alle er inkludert i lek.
- Hjelp de som ikke er med i lek, passe på at ikke enkelte barn blir oversett, utestenges eller opplever negativ kontakt fra andre barn.
- Minne barna om å inkludere andre når de "glemmer " det.

Med dette forebygger vi mobbing. Et begrep som vi mener er for stigmatiserende å bruke om både "mobber og mobbeoffer". I så tidlig fase av barnets sosiale utvikling som barnehagealder, er barna fremdeles i ferd med å lære hvordan egne handlinger virker på andre, og slik tilegne seg samfunnets normer.

Samarbeid med barnas hjem:

*"Foreldre sikres medvirkning på barnehagens samlede virksomhet gjennom deltakelse i **foreldreråd og samarbeidsutvalg**. "()*

"Foreldre og personale har et felles ansvar for barns trivsel og utvikling. Det daglige samarbeidet må bygge på gjensidig åpenhet og tillit." (Rpl. 2011 s.20)

Foreldrenes representant til Samarbeidsutvalget (S.U.) velges hvert år i foreldreråd, alle foreldrene inviteres til dette. Det legges som en del av høstens foreldremøte, uten personalet tilstede. I tillegg har vi 2 trivselskontakter som også velges og deltar i S.U.- uten stemmerett, slik som styrer. Stemmrett i S.U. har: Eierrepresentant, personalrepresentant og foreldrerepresentant.

Mål for samarbeidet med hjemmene:

- Respekt og anerkjennelse for hverandres ansvar og oppgaver i forhold til barnet.
- Regelmessig kontakt der informasjon og begrunnelser utveksles.
- Gjensidig forståelse for de dilemmaer som kan oppstå når hensynet til enkeltbarn må ses i forhold til barnegruppen.

Personalet vil bidra ved å:

- Gi nødvendig informasjon om og begrunnelse for barnehagens virksomhet.
- Invitere foreldrene til medvirkning.
- Invitere foreldrene inn i barnehagen til å delta rundt frokostbordet, på turer, møter, dugnader, fester, og til å være med oss i hverdagen, spesielt i tilvenningstiden.
- Være lydhør for foreldrenes forventninger og ønsker både som enkeltpersoner og gruppe. (mål fra Rpl. 2011)

Felles verdier: * Respekt * Trygghet * Kunnskap * Humor * Likeverd (foreldreråd i Mokollen 2009)

FUB: Det norske foreldreutvalget for barnehager, FUB, skal sikre at foreldrenes stemme blir hørt i barnehagesaker.

Les mer på: www.fubhg.no

BARNAS MEDVIRKNING:

"Barna skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger."

Barnehageloven § 1. 2 ledd.

Alle barna, og spesielt de yngste barnas innflytelse er avhengig av de voksnes evne til å lese og tolke deres kroppslige uttrykk, for å ha mulighet til å engasjere seg og ta egne valg. Voksne observerer hva barna liker å leke, hvilken respons barna gir blir førende for innholdet. Hverdagen tilrettelegges for hvert barns behov i forhold til måltid, stell og søvn.

Etter hvert som barna blir eldre, og kan uttrykke seg mer språklig får de økt mulighet til å påvirke hverdagen sin.

Vi arbeider med prosjekter, der barns interesser er styrende og hvor tidsrammen ikke er lagt på forhånd, men varer så lenge barna har interesse av det.

Barna kan også påvirke hva de vil leke, hvem de vil leke med, hvor de vil leke, de kan påvirke menyvalgene, og være med å planlegge festene våre. Slik får de mulighet til deltakelse i planlegging og vurdering, hvor synspunktene tillegges vekt i samsvar med barnas alder og modenhet. (Barnehageloven § 3 og F.n.'s barnekonvensjon.)

MANGFOLD, LIKEVERD OG LIKESTILLING i et inkluderende fellessap:

HOVEDMÅL:

"Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering" ()

Alle barn skal oppleve at de er betydningsfulle for fellesskapet, uansett funksjonsnivå, alder, kjønn, etnisk og kulturell bakgrunn." (R.pl. S 12 og 23.)

Personalet skal:

- Møte hvert barn med tillit og respekt og anerkjenne den enkeltes egenverdi.
- Utforme innholdet slik at det kan oppleves meningsfullt for det enkelte barn og gruppen.
- Møte ulike individer og ulike kulturelle ytringer med respekt for det som er forskjellig fra ens eget.
- Gi muligheter for å utvikle en positiv nysgjerrighet overfor menneskers og kulturers likheter og ulikheter. Medvirke til at hvert enkelt barns individualitet og behov for selvtillit skjer i trygghet og innenfor fellesskapets normer og regler.
- Forebygge vansker og oppdage barn med særskilte behov, og gi spesielt tilrettelagt tilbud når det er aktuelt.
- Fremme positive handlinger som motvirker avvising, mobbing og vold.

MANGFOLD, LIKEVERD OG LIKESTILLING fortsetter:

"Likestilling mellom kjønnene skal gjenspeiles i barnehagens pedagogikk. Barnehagen skal oppdra barn til å møte og skape et likestilt samfunn. Barnehagen skal bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling mellom kjønn. Gutter og jenter skal ha like muligheter til å bli sett og hørt og oppmuntres til å delta i fellesskap i alle aktivitetene i barnehagen.

Personalet må reflektere over sine egne holdninger til og samfunnets forventninger til gutter og jenter." R.pl. S 12.

I vårt samfunn får hvert kjønn mer tilbakemeldinger på noen egenskaper, slik at de blir forsterket, på bekostning av andre, som derfor kan bli for lite vektlagt. Vi vil balansere dette i barnehagen.

HOVEDMÅL:

- Barna skal oppleve at det tas like mye hensyn til gutter og jenter.
- Kjønnene skal ha det bedre sammen.

Mål for gutter:

Vi-tenkning
Sosiale ferdigheter
Finmotorikk
Å våge

Mål for jenter:

Jeg-tenkning
Selvbevissthet
Grovmotorikk
Å våge

Mål for personalet: Vi vil arbeide bevisst med våre holdninger gjennom bevisste handlinger i hverdagen:

- Gi bekreftelse ved å vise interesse for barnet selv, ikke at hun/han er tøff, søt, fine klær, pynt o.l.
- Gi positive tilbakemeldinger på positiv atferd.
- Hjelp barna å sortere følelser.
- Være obs. på om noen blir utestengt p.g.a. statusgjenstander/klær.
- Utfordre typisk kjønnsstigmatiserende lek med f. eks.:
Omsorgsfull pappa-actionman- figur, Hello Kitty som kjører racerbil.

Kap. 2: FOKUSOMRÅDER, KULTUR OG ARBEIDSMÅTER:

PROSJEKTARBEID som arbeidsmåte: Personalet er nysgjerrig på, åpne for og opptatt av barnas interesser, ytringer og uttrykk:

Hva er barna opptatt av?

Hvilke spor legger vi ut for trigge barnas nysgjerrighet?

Hva blir barna opptatt av da?

I prosessen er medvirkning viktig. Barn og voksne reflekterer sammen over noe de er opptatt av; ved hjelp av et bilde, en fortelling, en gjenstand o.l.

En slik prosess leder til produkt, men i prosjektarbeid er prosessen viktigst. Gjennom observasjon, dokumentasjon og refleksjon skapes nye ideer og interesser. Det er barnas motivasjon for prosjektet som avgjør hvordan det skal utvikle seg, og vi vet ikke hva produktet vil bli.

Barna skal være med å planlegge, gjennomføre og evaluere. Barnehagelæreren dokumenterer hvilke fagområder vi arbeider med, hvilke mål, og tar ansvar for at alle fagområdene med progresjonsplaner ivaretas gjennom året.

Vi arbeider med pedagogisk dokumentasjon.

Ut fra barnas interesser velger personalet noe som de vil dokumentere – hva man vil undersøke. Denne dokumentasjonen reflekterer vi over = en pedagogisk dokumentasjon.

Ut fra den velger vi en eller flere aksjoner (handlinger)

Som vi igjen dokumenterer og reflekterer over : Hvilken effekt har de hatt? Hva slags nye ideer, perspektiver og interesser skapes? Vi gjør nye ting og på nye måter :

Ny dokumentasjon, refleksjon, handlinger velges. Som en spiral. (Pedagogisk dokumentasjonsspiral (Kolle, Larsen,Ulla 2010:97)

Vi drøfter hvilken effekt vi ønsker for prosjektet: Derfor setter vi Mål og tegn, i følge fagområdene og progresjonsplanen.

Vi drøfter: Hvordan kan gangen i arbeidet være slik at vi tilslutt får en presentasjon eller produkt? Eller er barnas egen lek produktet?

Målet er å være en lærende barnehage hvor både barn og voksne lærer om verden, seg selv og hverandre.

SOSIAL KOMPETANSE:

HOVEDMÅL:

**Utvikle toleranse og aksept for hverandres forskjellighet:
Kjønn, språk, etnisitet og kultur, evner og ferdigheter.**

Barna skal kunne samhandle positivt med andre barn og voksne i ulike situasjoner.

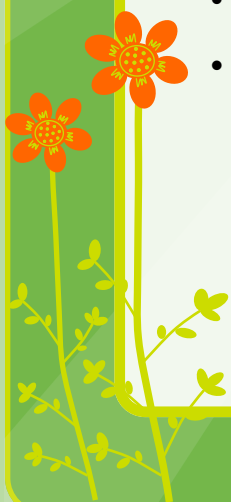
Delmål for barna:

- Vise Empati og omsorg for andre:
Lærer å sette seg inn i andres situasjon.
- Mestre sosial lek, Lære gode strategier i lek:
Barna kommer med forslag i leken.
Barna tar tur i leken.
Barna samarbeider.
Barna tar med andre i egen lek.
Barna kan gå inn i lek og spille videre på den.

* Å lære å løse konflikter til beste for alle.
Barna kan stoppe seg selv.
Barna kan si noe om hva som skjedde når det ble konflikt.
Barna kan komme med forslag om hva vi kan gjøre istedenfor den uakseptable reaksjonen.

Mål for personalet:

- Være støttende og anerkjennende.
- Lære barna å løse konflikter til det beste for alle.
- Forsterke god samhandling og berømme den når vi ser det.
- Lære barna gode strategier i leken.
- Være bevisste på å ha samme forventninger uavhengig av kjønn og møte barn med ulike forutsetninger med åpenhet og aksept.

SOSIAL KOMPETANSE:

KONFLIKTLØSNINGSMODELLEN ICPS (Interpersonal Communication Problem Solving).

1. KLARGJØRING AV PROBLEMET:

Hva skjedde?

Hvordan skjedde det?

2. FORSLAG TIL LØSNINGER:

Hva kan vi gjøre isteden?

Alle kommer til ordet, alle forslag tas alvorlig, den voksne må ikke løse situasjonen for barna, men være støttende.

3. VURDERE LØSNINGSFORSLAGENE:

Voksne få fram hvordan de ulike løsningene vil virke på de som er i konflikten: Om de er rettferdige, om de gir sikkerhet, om de vil fungere.

4. VALG AV LØSNING:

Er det greit for deg?

Partene blir enige om en løsning, og planlegger med veiledning av den voksne planlegges hvordan og hva man skal leke videre. Alle får hjelp til å holde sin del av avtalen.

5. EVALUERING:

Den voksne støtter leken videre og hjelper barna med å holde avtaler, ser om løsningen fungerer, og om nødvendig, finner en annen sammen med barna.

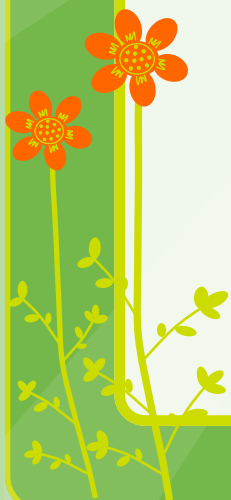
Ut fra barns modenhet og situasjonen vurderes det om hele, eller bare de første trinnene i modellen brukes.

Noen ganger kan barna være så ivrige etter å komme videre i leken at de bare vil ha en rask løsning, (pkt. 1) og ikke er interessert i å utdype.

Andre ganger er konflikten liten og leken så viktig at det er unødvendig med ulike løsninger (pkt. 2). Løsningen gir seg selv når barna bare får stoppet opp og tenkt seg om.

Dess yngre barna er jo færre punkter er det mulig å bruke.

Det er fint å sette ord på opplevelsen; "Hva skjedde?" men det kan være vel så viktig å sette ord på barnets følelse, og heller gå videre med en løsning—og da helst barnets egen.

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST:

HOVEDMÅL:

Å utvikle og anvende et godt norsk språk til å uttrykke undring, tanker, følelser og opplevelser i gjensidig samhandling med andre barn og voksne.

Arbeidet med å forbedre barnas språkkompetanse starter allerede når barna begynner i barnehagen som 1 åringer.

Delmål for barn:

- Forbedre språknivå : For å uttrykke tanker, løse konflikter og skape positive relasjoner.

Delta i samtaler gjennom barnehagedagen, fabulere og fortelle, øke ordforråd og begrepsforståelse. (innholdssiden av språket.)

- Reflektere rundt tekst vi har lest, (dialogisk lesing), oppleve spenning og glede ved høytlesning og sang.
- Oppleve glede med å leke med, og få økt språklig bevissthet:
Delta i lek med språkets form (lydsiden av språket): Førstelyden i navnet, synge den, leke med rim og regler, ansiktsgymnastikk.

Og før de begynner på skolen: En plan hvor setninger, ord, stavelser, forlyder og enkeltlyder lekes med gjennom året, i denne rekkefølgen (Fonologisk bevissthet) - for å være forberedt på lese og skrive opplæringen der.

- Barna får erfaringer med IKT gjennom bruk av IPAD,PC med pedagogiske spill og mulighet til å uttrykke seg gjennom skriftspråket: Forsøke å skrive bokstaver og enkle tekster på tastaturet.
- FLERSPRÅKLIGE BARN: Språket er viktigste redskap for å tilegne seg kultur og felles kunnskaper. Morsmålet er en viktig kunnskapsbase for innlæring av 2. språket. Dette vektlegger vi i foreldresamarbeidet. Vi tilrettelegger for språklæringssituasjoner, først og fremst for å få et større norsk ordforråd. Begrepene får innhold ved hjelp av å gi barna erfaringer og bruke konkrete for å bli kjent med nye ting. Dette er arbeidsmåter alle barn har nytte av det og gjøres i barnegruppene, tillegg til individuell støtte og planer tilpasset barnas behov.

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST fortsetter:

Mål for personalet:

- * Være gode forbilder i formidling av litteratur.

Være reflekterende samtalepartnere for barna.

- Legge til rette for at barna får økt ordforråd, større begrepsforståelse og oppmerksomhet på språkets form. (fonologisk bevissthet).
- Forbedre alle barns språknivå før de begynner på skolen:

Språklig bevissthet er en forutsetning for å lære å lese og skrive.

Forskning viser at systematisk lek med språkets form forebygger lese- og skrivevansker. (Frost, og Petersen 88.)

Derfor legger vi til rette for et godt språkmiljø:

- Daglige språksamlinger: Vi leker med lydsiden av språket, bevissthet om språkets form: Rim, regler, sammenhengen mellom bokstaver og språklyder. Vi leker med innholdssiden av språket: Begrepsforståelse og ordforråd, samtaler om tekst, bilder og ting vi kan undre oss over. Voksne stimulerer til og er åpne for barnas undringer, innspill og svar.
- Innredet et eget lite BIBLIOTEK, Lesegrupper (dialogisk lesing) og "bokbad" (Barn og voksne presenterer bøker i felles samling for å inspirere andre til lesing.)
- Samtaler med nærværende voksne som også er bevisste på å se, anerkjenne og støtte barns kommunikasjon med andre, og å legge til rette for språkleken i lek og aktiviteter, ute og inne.
- OBSERVASJON: Personalet er oppmerksomme iakttakere for å sense hvordan barna forbedrer sitt språknivå, og for å planlegge videre arbeid.

NATURGLEDE

"Variert fysisk aktivitet både inne og ute er av stor betydning for utvikling av motoriske ferdigheter og kroppsbeherskelse." ()

HOVEDMÅL:

"Tilrettelegge for at barna kan få en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring." (Kunnskapsdepartementet 2011, rpl s. 33 og s. 41)

Bli kjent med og oppleve glede over naturen, få kjærlighet til naturen, forståelse for samspillet i naturen og mellom mennesker og naturen. (Bærekraft, se Visjonen vår)

Delmål for barna:

- I forhold til modning og alder, får barna bevege seg i naturen vi har rundt Mokollen barnehage.
- Barna lærer å fare varsomt i naturen.

De minste løftes over gjerdet og utforsker skogen noen meter utenfor. Etter hvert som de blir eldre, oppdager de mulighetene vi har rundt oss. De får bevege seg i ulendt terreng og får leke på alle naturlekeplassene vi har i området: Som f.eks. "Vennskapstreet" eller "Trollskogen."

De eldre barna har uteuker annen hver uke høst og vår, og alle har en fast turdag i uka gjennom hele året.

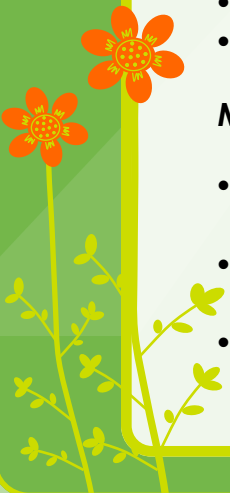
Vi legger til rette for lek, oppmerksomhet, undring og oppdagelser, i forhold til årstidene. Dette gir gode opplevelser i naturen!

Aktivitetene skal legges til rette slik at barna:

- Gleder seg til å komme ut og gå på tur.
- Forteller om det de opplever ute i naturen.
- Vil dra til de ulike naturlekeplassene gang på gang.
- Behandler naturen med respekt.

Mål for personalet:

- Ta utgangspunkt i barnas nysgjerrighet, interesser og forutsetninger.
- Stimulere dem til å ta inn sanseinntrykk, være oppmerksomme og dermed oppleve med alle sanser.
- Legge til rette så friluft aktiviteter og utelek er en del av barnas hverdag.

MAT, SANSER OG MATKULTUR:

HOVEDMÅL:

Å innarbeide gode kostholdsvaner tidlig i barns liv.

Gode, etablerte vaner er et av midlene for at barn skal holde seg friske og for å redusere kronisk sykdommer relatert til kosthold senere i livet. Barnehagen vil være en samarbeidspartner med foreldrene for å få dette til.

Ukjente matretter og nye smaker er en utfordring for mange barn. Vi er bevisste på å utfordre barnas sanser for å styrke sensoriske bevissthet. Dette gjøres gjennom ulike sanseleker.

Variasjon i kostholdet, med ulike smaker, tilbys derfor i en variert meny som er ulik fra uke til uke, over åtte uker. Her er også menyene tilpasset barn med spesielle mat-behov. Hver uke henges menyene opp i garderoben.

Delmål for barna:

- Barna får lyst til og våger å utvide smaksspekteret sitt.
Leker med sansene: Se, føle, smake, lukte, høre, opplevelser av: liker/liker ikke.
- Opplever glede og forventning over mat og hygge ved bordet. Slik at de gleder seg til måltidene og til det sosiale samværet med andre barn.
- Barna lærer god bordskikk. Samarbeide og bruke språket når de for eksempel skal sende til hverandre

Mål for personalet:

- La barna få prøve å smake – og overlate ansvaret ut fra barnets modenhet og alder.
- Lete etter løsninger sammen med barna.
- Oppfordre barna til å spise litt skorper og grønnsaker før frukten serveres.
- Anerkjenne barnas humor og glede ved måltidet, stoppe sin egen tanke og la det barna er opptatt av komme i fokus.

MAT, SANSER OG MATKULTUR fortsetter:

MAT ER òGSÅ KULTUR og en viktig verdi i barnas liv:

Dette kommer tydeligst fram i skolestarternes «matprogram» som ledes av vår **matinspirator Anne Wang Nilsen**.

For barna introduserer og bruker vi uttrykket: "Jeg har ikke vendt meg til det enda, istedenfor: "liker ikke!"

Delmål: Barna liker nye smaker.

Får innblikk i hvor maten kommer fra, som en sammenheng i økosystemet.

Opplever Sandefjords historie med Hvalfangst og fiske.

I dette programmet: **"Fra hav og jord til bord"**, skal barna oppleve:

Besøk på bondegård og i eplehage hvor vi høster/kjøper og smaker på råvarer derfra og fra naturens vekster.

Høst: f.eks.: Epler, Mais, Gresskar, rotgrønnsaker.

Vår: f. eks. Asparges, Ramsløk, Nesle og bjørkesaft.

Barna er med å lager retter av det vi høster ute, f.eks.: Eplechutney, eplemos, grønnsaksuppe gresskarsuppe, koke asparges, lage salat m. ramsløk, neslesuppe kanskje med skvallerkål,

På tur i skogen lager vi mat på Grua og på bål.

På vinteren besøker vi fiskehandler og Hvalfangstmuseet.

ÅRETS HØYDEPUNKT for skolestarterne, og som avslutning på tema: "Fra jord og hav til bord" blir et godt måltid mat med litt utfordrende smaker servert på et spisested med et godt kjøkken!

Mål for personalet:

- Gi barna mange gode opplevelser med mat på tur.
- Gi barna kunnskap om Sandefjords historie i forbindelse med fiske og hvalfangst.
- Være bevisste på formidlingen av økosystemet og hvordan vi kan fremme en bærekraftig utvikling.

FESTDAGER OG HØYTIDER:

"Barnehagen skal formidle verdier og kultur, gi rom for barnas egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap." ()

"Barna bør ta del i kulturen i nærmiljøet gjennom møter med institusjoner, organisasjoner og enkeltpersoner. Barnehagen har en viktig rolle som arena for utvikling av kulturell aktivitet. Barnekultur forstås som kultur av, med og for barn." (R.pl. S.36).

Vi ønsker at barnas egen kultur skal ha plass i leken og hverdagen som en del av barns medvirkning.

Barn trenger voksne med tydelige verdier. Vi vil være en motkultur som ikke støtter opp om kommersialiseringen av barnekulturen.

Barna kan bli opptatt av grunnleggende spørsmål, kanskje i forbindelse med høytidene. Vi vil gi anledning og ro til undring og tenkning, hvor respekt for hverandres forskjellighet og ulik religiøs tilhørighet er sentralt.

Vi vil at barna skal oppleve glede og forventning i møte med festdager og høytider.

I Mokollen feirer vi:

F.N- dagen 24.10, Vi har en innsamlingsaksjon denne dagen.

Adventstiden: Besøk i Sandar kirke, Luciafest, Nissefest,

I Januar: Juletrefest, Besteforeldre- dag,

Vinteraktivitetsdag.

6.februar: Samefolkets dag.

Fastelavn: Slå katta av sekken.

Kulturdag: En fest med ulike temaer, utkledning o.l. ofte i mars.

Påske: Påskevandring i Sandar kirke, Påskefrokost,

Mai: Vårfest, Mai - Feiring sammen med Sande og Mosserød juniorkorps og Mosserødhjemmet.

Juni: Sommerfest.

Andre religiøse og kulturelle tradisjoner markeres hvis de er representert i barnegruppa.

FESTDAGER OG HØYTIDER fortsetter:

ADVENT OG JUL:

I adventstiden vil vi oppleve gode norske juletradisjoner. Vi er opptatt av glede i ventetiden, og av at barna skal vite hva vi venter på. Alle over 3 år støper lys på gammeldags vis og som vi pakker inn som gaver.

Vi har også et formingstema, en prosess hvor vi samler materialer, og fantaserer om hvordan vi kan utforme produktene våre. Disse tre er: Julekort

Julenisser

Engler

Vi lager også stjerner, hjerter eller engler til Kirken, også dette en 3-årig variasjon. Disse henger sammen med de andre barnehagenes arbeider i kirken hele adventstiden.

Barnehagen vil være en formidler av den felles kristne kulturarven gjennom høytidsmarkeringer og fortellinger. Vi forteller historien om Jesu fødsel, gjennom drama ut fra boka: "Med høy til pute" av Eivind Skeie og Torunn Fatland. Vi ser på kunstplakatene som hører til, og reflekterer over det som blir fortalt.

Alle over 3 år inviteres til Sandar kirke på Adventstund en dag i desember. Det er også tradisjon å besøke en teaterforestilling. Vi har Luciafest ute i den mørke vintermorgenen 13.12, og nissefest i barnehagen siste uken før jul. Første uka i januar feirer vi "Hellige tre Kongers dag", hvor vi også pakker bort jula. En ettermiddag i januar har vi også barnehagens juletreffest arr. av foreldrene i S.U.

Påske:

Vi legger vekt på at selv om noe kan være tungt og vanskelig er håpet ikke langt unna. Vi feirer med påskelunsj med barna, hvor Påskekjerringa kommer og barna er med i eggejakten. De eldste inviteres til Sandar kirke på påskevandring, hvor påskefortellingen fra bibelen fortelles med "lærer i rolle".

Festdager i Mai og Juni:

Alle barna er med å forbereder fred og frihetsfeiring i mai. Barna hører fortellinger om 17.mai, bl.a. fra "Her er sol og glede" Eivind Skeie og Tounn Fatland.

De yngste blir presentert for fargene i flagget, de eldre barna blir kjent med flagget og de eldste barna blir kjent med Henrik Wergeland og Barnetogets far: Postmester Hansen i Sandefjord i en 2 - årig variasjon.

Barna lærer noen 17.mai-sanger.

Barnas bursdag:

Feires med flagg, krone og noe godt å spise for barna på gruppa. Barnet og foreldrene bestemmer hva barnet skal ha med seg å spise. Vi tenner lys for antall år, og synger bursdagsang, og de eldre barna uttrykker en personlig hyggelig hilsen til bursdagsbarnet, som noteres på "bursdagsblomsten," gaven fra barna i gruppa.

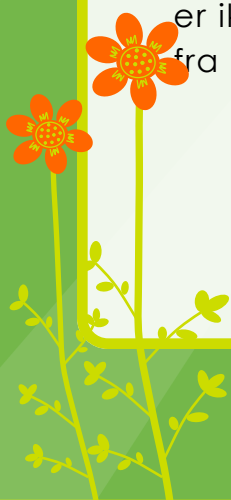
Kulturtilbud:

Vi mottar mange tilbud om teaterforestillinger, kino og konserter gjennom året. Vi takker ja til slike lokale kulturarrangementer når det er tid og rom for det.

Vi besøker lokale kulturtilbud som Midtåsen skulpturpark, Hvalfangstmuseet, Pukkestad gård og Øvre Myra husmannsplass, når det er aktuelt.

Besøk i barnas hjem: Vi takker ja til invitasjoner til besøk hjemme hos barn når det passer i barnehagens program.

Bursdagsfeiringer i barnehagens åpningstid, hjemme hos barn, er ikke aktuelt, da det er vanskelig for familier å reservere seg fra å bli med og å spandere gave.

FAGOMRÅDENE I RAMMEPLAN:

Mål: *"Barnehagen skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter"* (Barnehageloven §1formål, 2.ledd.)

Hvert fagområde dekker et vidt læringsfelt, og vil sjelden opp-
tre isolert. I Mokollen har vi tre fokusområder som vi tar ut-
gangspunkt i, også når vi arbeider med prosjekter. Flere fag-
områder vil ofte være representert samtidig i disse, så vel som
i hverdagsaktiviteter og lek.

**Målene for fagområdene finnes i Rammeplan for barnehagen,
og er utgangspunkt for vår progresjonsplan for alderstrinnene.**

Våre tre fokusområder:

Språk, tekst og kommunikasjon

Naturglede

Smak, sanser og matkultur.

De syv fagområdene fra Rammeplan:

Kommunikasjon, språk og tekst

Kropp bevegelse og helse

Kunst, kultur og kreativitet

Natur, miljø og teknikk

Etikk, religion og filosofi

Nærmiljø og samfunn

Antall, rom og form.

*"Hvordan fagområdene blir tilpasset det enkelte barns og
gruppens interesser og det lokale samfunnet, skal avgjøres i
den enkelte barnehage.*

Her må progresjon tydeliggjøres." (R.pl. S.40.)

*Dokumentasjon knyttet til enkeltbarn kan nyttes i tilknytning til
samarbeid med hjelpeinstanser.() Dersom det skal settes opp
spesifikke mål for enkeltbarn, må dette ha en begrunnelse, og
målene må settes i samarbeid med foreldrene. (R.pl. s. 55.)*

Derfor kartlegger vi ikke ALLE barns funksjonsnivå på ulike
områder.

Progresjonsplan for 1-2 åringene. Vi jobber mot at de skal:

Kommunikasjon, språk og tekst.	Kropp, bevegelse og helse.	Kunst, kultur og kreativitet.	Natur, miljø og teknikk.	Etikk, religion og filosofi.	Nærmiljø og samfunn.	Antall, rom og form
*Respondere på ansikts uttrykk Og uttrykke følelser. *Forstå og lære betydningen av enkle ord/setninger og beskjeder. (Eks, hent bilen, Kan du hente skoene?) *Kjenne igjen og etter hvert kunne enkle sanger m/bevegelse, dyrelyder, rim og regler. *Kjenne igjen navnene på barn og voksne på gruppa. *Barna blir kjent med pekebøker. *Barna gi uttrykk for ønske om å bli lest for og finne fram bøker selv. *Leke med tredimensjonale bokstaven. *Bli presentert for første i navnet sitt *Si enkle ord. Si 2ordssetninger (2åringer)	*Lære å gå og løpe, *Vise hvor kroppsdelene som munn, nese, øyne, øre, mage, rumpe. *Trille ball. *Bli vant til å vaske hender. *Mestre Pinsetigrepet. *Vise glede og mestring ved bruk av egen kropp. *Oppleve nye smaker.	*Delta aktivt e i sang, rim og regler. *Vise glede ved sang og musikk. *Gi uttrykk for ønske om å bli lest for. Bli kjent med bøker. *Viser glede ved å skape og leke med sansene. *Male med forskjellige farger, *Oppleve humor, tulle og tøyse selv.	*Bli kjent i nærmiljøet: På uteplassene i b.h. og «Brumm-skogen» *Leker med sand, vann og snø. *Gjenkjenne de mest vanlige dyrene i nærmiljøet, mark, maur og Kråka Knas. *Bli kjent med årstidene, og fortrolig med egnet påkledding. *Oppleve naturen og vise glede ved å ferdes i den.	*Erfare omsorg for andre. *Vise glede ved å dele opplevelser med andre. *Vise tegn til å trøste andre og vise medfølelse. *Øve på å vite forskjell på mitt og ditt. *Delta i forberedelse til høytider, festdager og tradisjoner	*Bli trygg på barn og voksne på gruppa. *Erfare å være en del av et fellesskap. - Også bordfellesskap. *Gutter og jenter får like muligheter til å gjøre erfaringer med lekemateriell	*Kjenne sin plass i garderoben. *Orienter seg i de ulike rommene i barnehagen. *Oppleve glede over å utforske og leke med tredimensjonale tall og former . *Putte leker i bokser og kasser.

Progresjonsplan 2 -3 år: Vi jobber mot at de skal:

22.05.2013

Kommunikasjon, språk og tekst.	Kropp, bevegelse og helse.	Kunst, kultur og kreativitet.	Natur, miljø og teknikk.	Etikk, religion og filosofi.	Nærmiljø og samfunn.	Antall, rom og form.
*Lære nye sanger rim og regler. *Få kjennskap til enkle eventyr og fortellinger. *Kunne ta imot og utføre flere ords beskjeder. *Uttrykke seg med mer enn tre ords setninger *Bli kjent med enkle spill som billedlotto, memory og puslespill. *Bli kjent med den første lyden i navnet sitt. *Bli kjent med bildebøker med litt tekst, og ber om å bli lest for. *oppleve daglige språksamlinger	*Videreutvikle grovmotorikk og kroppsbeheerskelse eks: klatre, hoppe, balansere. *Kaste og sparke ball. *Få gode erfaringer med friluftsliv og uteliv gjennom hele året. *Bevege seg i ulendt terreng. *Øve på å kle av og på seg selv. *Øve på å vaske hender selv. *Våge å utvide smaksspekteret sitt. *Øve på å sitte med rompa på stolen til man er ferdig med å spise.	*Dramatisere til sanger og enkle fortellinger *Vise glede ved sang og musikk og bruk av enkle rytmeinstrumenter *Bli kjent med ulikt formingsmateriell *Vise glede ved og leke med sansene. *Tulle og tøyse, spesielt i leken.	*Bli kjent naturlekeplassene. *Leke med sand, vann og snø. *Gjenkjenne de mest vanlige dyrene i nærmiljøet, mark, maur og Kråka Knas. *Bli kjent med kråka Knas. *Bli kjent med årstidene, og mestre å bevege seg med egnet tøy *Plukke opp søppel når vi har spist ute..	*Kjenne igjen følelser og undre seg over følelsesuttrykk. *Vise omsorg for hverandre ved å dele leker og passe på vennens leke. *Øve på å gi og ta i leken *Øve på å vente på tur. *Øve på å dele med andre. *Øve på å stoppe seg selv, f.eks. ikke slå. *Oppdage at andre tenker annerledes enn meg. *Delta i forberedelser til høytider, oppleve festdager og tradisjoner.	*Erfare å dele oppmerksomheten med andre barn i en gruppe, og selv bidra i lek og aktivitet i gruppa. *Begge kjønn oppleve å bli tatt på alvor i valg av lekemateriell og uttrykksformer. *Bli kjent i nærområdet og Brummskogen.	*Vise glede over å utforske og leke med tall og former. *Sortere og rydde leker på rett plass. *Skille mellom ulike former. *Skille liten/stor. *Kan forskjell på en og mange. *Vet hva som er opp og ned. *Bruke tallord.

Prograsjonsplan 3 – 4 åringene. Vi jobber mot at de skal:

Kommunikasjon, språk og tekst	Kropp, bevegelse og helse.	Kunst, kultur og kreativitet.	Natur, miljø og teknikk.	Etikk, religion og filosofi.	Nærmiljø og samfunn.	Antall, rom og form.
*Forstå en del begreper (preposisjoner, entall/flertall, 3-4 fargenavn, tall og bokstaver, overbegreper.) *Tøyse med språket. *Bruke språket relevant i forhold til situasjon. *Svare på enkle spørsmål. *Huske sanger, rim, regler og sangleker som blir brukt ofte. *Kjenne igjen navnet sitt skrevet.	*Bruke gaffel og skje riktig. *Hoppe, hinke, balansere, løpe. *Øve på finmotoriske aktiviteter som å perle med små perler, klippe med saks og lime. *Sykle på trehjuls sykkel. *Kle på seg det meste av klærne selv. *Vaske hender før mat og etter toalettbesøk. *Glede seg over måltidene og det sosiale samværet. *Smaker på flere nye smaker, spiser det meste som blir servert.	*Tegne enkle former og figurer. *Vise gleden ved å skape. *Male med bestemte farger, kjenne igjen fargene. *Spille på rytmeinstrumenter som akkopagnement til sanger. *Oppleve bruk av PC som hjelpemiddel.	*Bli kjent med flere naturlekeplasser, f.eks. vennskapstreet. *Bevege seg i ulendt terreng. *Bli kjent med noen dyr og vekster i nærmiljøet, som meitemark, maur og blåbær. *Plukke søppel når vi har spist og få en begynnende forståelse for hvorfor. *Vite hvor mat som f. eks. melk og grønnsaker kommer fra. *Eksperimentere, forske med sand og vann.	*Mestre å følge regler i lek som ledes av voksne. F. eks. bjørnen sover. *Få andre til gi oppmerksomhet til det en selv er opptatt av. *Ta andres perspektiv. *Vente på tur *Komme med forslag i leken. - Fabulere og fantasere bl.a. i rollelek. *Ha en begynnende forståelse for hva som er mitt og ditt, Øve på å stoppe seg selv, f. eks. ta leker fra andre. * Vite hvordan og hvorfor vi feirer ulike høytider og tradisjoner * Få innsikt i andre kulturer som er representert i barnegruppa.	*Bli kjent med Midtås og Mosserødhyemmet. *Opple kultur som teaterbesøk. *Delta og påvirke fellesskapet i gruppa. *Utvikle vennskap på tvers av kjønn.	*Telle tallremsa til 10. Øve på å sortere/klassifisere etter farge, form og størrelse. *Ha tallbegrep til 3. *Forstå preposisjoner f.eks mellom, ved siden av, foran, bak.) *Forstå ulike størrelser/motsetninger som kort/lang, liten/stor, tynn/tykk, tung/lett etc.

Progresjonsplan for 4-5 åringene. Vi jobber mot at de skal:

Kommunikasjon, språk og tekst.	Kropp, bevegelse og helse.	Kunst, kultur og kreativitet.	Natur, miljø og teknikk.	Etikk, religion og filosofi.	Nærmiljø og samfunn.	Antall, rom og form.
*Gjøre seg lett forståelig. *Kunne noen sanger, rim og regler utenat. *Bli kjent med enkle vitser. *Lekeskrive og lekelese. *Kunne sin bokstav, navn og lyd. *Klappe stavelser i ord. *Finne ord som rimer. *Gjenfortelle en historie eller opplevelse med en viss sammenheng * Stille hvorfor og hvordan- spørsmål. * Forstå gradbøying av noen adjektiv, f.eks. mindre, kortere, lengre og størst. *Fortelle hva en ting er, f.eks. bok.	*Kunne holde og bruke saks riktig. 'saksegrepet'. *Kunne kaste og ta imot en ball. *Kunne kle av og på seg selv. *Forstå hvorfor håndvask er viktig. *Være med å lage mat. *smake på nye smaker, og spise det meste som blir servert.	*Ta i bruk fantasi, kreativ tenking og skaperglede ved bruk av ulikt formingsmatriell. *Blande primærfarger til nye farger. *Bli kjent med litteratur, ulike forfattere og sjangre. *Få kjennskap til kjente personer, kunstnere. *Bli kjent med bruk av PC, printer og. Fotoapparat. *Kjenne navnet på orff-instrumenter og kan bruke dem bruke dem i en musikkaktivitet.	*Bruke alle naturlekeplassene *Ferdes varsomt i naturen, ikke knekke friske greiner og ta hensyn til dyrelivet. *Konstruere med «klypeklosser»og annet byggemateriela. *Erfare hvordan teknikk kan brukes i leken, f.eks. vanrenne og bilbane. *Kunne navn på flere vekster og dyr i nærmiljø. F.eks. eikenøtter, brennnesle, hakkespett.	*Utvikle toleranse og aksept for hverandres forskjellighet, kjønn, språk, kropp. *sette ord på følelser og meninger. *Tørre å reflektere og undres over ting i en større gruppe, f. eks. samling. * Ta med andre i egen lek og spille videre på deres innspill. *Øve på å stoppe seg selv. * Kan si noe om hva som skjedde når det ble en konflikt *Øke deltakelse i og forståelse for hvorfor vi feirer høytider, fester og tradisjoner.	*Øve på å stå fram i en gruppe. *Tørre å bryte kjønnsstereotypene. *Delta på ulike arrangementer og besøke kulturarenaer, f.eks. biblioteket, kirken, Hjerntes i tillegg til Midtås og Mosserød hjemmet. * Få kulturelle opplevelser som f.eks: teater	* Ha kjennskap til tallrekken.til 10 *Tallbegrep til 5 *Spille spill med terning, finne par, systematisere, *Ha kjennskap til enkle geometriske former og mønstre.

Prograsjonsplan for 5 – 6 åringene. Vi jobber mot at de skal:

Kommunikasjon, språk og tekst.	Kropp, bevegelse og helse.	Kunst, kultur og kreativitet.	Natur, miljø og teknikk.	Etikk, religion og filosofi.	Nærmiljø og samfunn.	Antall, rom og form.
*Kunne flere sanger, rim og regler utenat. *Vite forskjell på det som har hendt og det som skal hende. *Kunne huske og gjenfortelle hendelser og opplevelser med god sammenheng, med begynnelse og avslutning. * Skrive navnet sitt *Lytte ut første lyden i navnet sitt. *Kjennskap til alfabetet. *Kunne fortelle vitser og gåter. *Lytte il høytlesning uten bilder.	*Ha et godt etablert blyantgrep. *fargelegge innenfor streker. *Klatre med tau i fjell. *Lage mat etter oppskrift. *Begynnende forståelse for betydningen av et sunt kosthold. *Tørre å smake på ny og ukjent mat. *Kunne hoppe høyde, lengde, balansere, stå på ett bein. * Spikke med speiderkniv. *Beherske av og påkledning. *Øve på å holde orden på egen	*Utforske og undre seg over ulike kulturelle uttrykksformer., som f.eks. drama, musikk, skulptur og maling. *Få kjennskap til kunstner Knut Steen og noe av hans skulpturer. *Kunne forme etter oppgave. *Bruke PC i samarbeid med voksne.	*Erfare hvordan teknikk kan brukes i leken, tenke ut framgangsmåter i byggelek, f.eks. med lego, klype – klosser og bygge – matriell barna finner ute. * Erfare å planlegge turmål og innhold også ved hjelp av kart, finne retning. * Vite hvor maten kommer fra gjennom temaet «Jord til bord». *Reflektere over egne handlinger når de ferdes i naturen i f h t planter og dyr. *Få erfaringer med og kunnskap om dyr og vekster og deres gjensidige avhengighet og betydning for	*Vise respekt for hverandres forskjellighet: kjønn, kropp. Språk. * Tilegne seg samfunnets grunnleggende normer og verdier, f. eks. forskjell på mitt og ditt, være hjelpsom, lære høflighet og bordskikk. (prompe og rape for seg selv) * Finne løsninger når det ble en konflikt: Kunne forhandle, komme til enighet. * Kjennskap til hvordan demokrati fungerer. * Oppleve at deres tro, spørsmål og undring møtes med alvor og respekt.	*Bli litt kjent med samene som Norges urbefolkning. * Utvikle tillit til egen deltakelse i og påvirkning av fellesskapet i gruppa. *Bli kjent med navn på historiske steder f. eks. Midtås og hvalfangst. * Få kulturelle opplevelser som f.eks. teater.Få en forståelse av at Norge er en del av verden. *Delta i arbeidet med «Fra jord til bord»	*Bruke ord om forholdet mellom størrelser. *Vise hva som er i midten. *Dekke bord til 5 personer, en til en korrespondanse. *Resonere seg fram til hva som kommer først og sist i påkledning. *Tegne et menneske. *Kopiere enkle figurer på papir eller i sand. *Lage egne mønster i perler på brett eller tegning. *sortere etter egenskap f. eks. form, størrelse, farge. *Prøve seg på enkle regnestykker

*Vite forskjell på tall og bokstaver. *Få kjennskap til leseretning, ord, setninger, side, kapitler.	plass. *Gå på do og tørke seg selv.		matproduksjon	* Delta i flere høytidsmarkeringer som Lucia på Mosserødhyemmet, Påskevandring i kirken, Bli kjent med bakgrunn for nasjonaldagen. * Få innblikk i hvordan egne handlinger virker på andre. *Erfare hva det innebærer å samarbeide.	f.eks: Dele frukt i halv, kvart og summere $1+1=2$, trekke fra: hvis jeg spiser en, hvor mange er igjen? *Kunne følge regler i ulike spill og sangleker. *Kunne spille spill som 'rimspill', enkle kortspill, yatzy.
--	---	--	----------------------	--	--

PLAN FOR OVERGANGEN BARNEHAGE - SKOLE:

Felles plan i Sandefjord kommune:

HOVEDMÅL: Styrke sammenhengen, og skape en god overgang mellom barnehage og skole.

- Pedagogisk tilbud til skolestarterne fra aug/sept.
- Beskjed til skolen/PPT ang. barn med spesielle behov før 1. november.
- Foreldremøte på skolen i januar.
- Systemmøte mellom barnehage og skole, og evaluering av samarbeidet.
- Innen 1. mai skal foreldre, barn og pedagogen sammen fylle ut et skjema med informasjon til skolen.
- Besøk på skolene .

Plan for skolestarterne i Mokollen:

Hvert år har vi et eget program for skolestarterne.

HOVEDMÅL: Alle skal oppleve mestring

- Vi legger til rette for at barna kan ta avskjed med barnehagen på en god måte, og gleder seg til å begynne på skolen.
- Oppleve at det er sammenheng mellom barnehage og skole.

Delmål for barna:

- Leke med språket etter en plan med setninger , ord, stavelser, forlyder og enkeltlyder i navn og ord i systematisk rekkefølge.
- Bli kjent med engelske ord og andre språk, utfra barns tilhørighet og slik oppleve ulike språk.
- Lek med antall, rom og form.
- Bruke PC, prøve tastatur, mus på enkle pedagogiske spill.
- Lære tekster og melodier til dikt og sanger.
- Utfordringer i naturen, med bl.a. klatring.

Plan for overgangen fortsetter:

Mål for personale:

- Styrke barnas nysgjerrighet, matematikkglede og utforskertrang.
- Gi barna språklige utfordringer oppmuntre til å lytte, samtale og leke med språket.
- Gi barna tillit til egne forutsetninger ved å framheve det barna gjør bra.
- Legge til rette for samarbeid med skolene.

NÅR BARN SLUTTER:

Er det viktig at barna opplever sammenheng og helhet i tilværelsen, og opplever å mestre den.

I Mokollen har vi en plan som skal hjelpe barnet å forberede seg på og få tid til omstilling. Ca. 2 uker før, starter forberedelsene:

Vi samtaler i gruppa og barnet er med på å planlegge samlingen på avskjedsdagen. Da får barnet med seg permen med barnehageminnene, og vi følger opp med å invitere til besøk i barnehagen etter at barnet har sluttet.

Skolestarterne og andre som slutter ved sommerferien, er med på å forberede, og vi tar avskjed på barnehagens sommerfest

Kap. 1: Planlegging, dokumentasjon og vurdering av barnehagens arbeid:

Plan for vurdering sammen med barna.

Hovedmål: Barnas erfaringer og synspunkter skal inngå i vurderingsarbeidet som en del av deres medvirkning i sin hverdag.

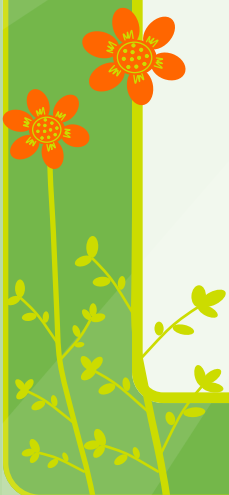
Delmål for barna:

- Oppleve at egne erfaringer og synspunkter har betydning i vurderingen av barnehagens arbeid.
- Oppdage at andre tenker annerledes enn meg, og dette er det spennende å høre mer om! Ta andres perspektiv!

Resultatmål for barna:

- Sammen gjør vi nytt og på nye måter, ut fra vurderingene som barna har vært med på.
- Er med å velger ut bilder, tekst og tegninger til egne permer, Tv-skjermen og utstillinger.
- Deltar, ut fra hva de mestrer i f h t alder og modenhet; refleksjoner i samtaler om opplevelser, ut fra bilder og dikteringer, som enkeltbarn eller i gruppe.
- Hører på hverandres tanker og synspunkter.

Undrer seg over flere måter å forstå på.

Barna vurderer, fortsetter :

Mål for personale:

- Finne mange måter å forstå på som et bidrag til forståelse av mangfold.
- Endre praksis- hvis det er hensiktsmessig; finne nye ideer og interesser.
- Finne nye prosjekter: Gjøre på nytt og på nye måter.
- Skrive ned barnas kommentarer og refleksjoner.
- Bruke Barnas kommentarer og refleksjoner som dokumentasjon når barna selv skal vurdere innholdet i barnehagen.
- Bruke barnesamtaler med de eldre barna for å tolke dokumentasjonen og skape nye ideer.
- Jevnlig levere dokumentasjoner og refleksjoner hjem og sette slike inn i barnas permer.
- Barna er opptatt av dokumentasjonene vi lager og velger ut.

Barnas permer blir dokumentasjon på viktig innhold, opplevelser og kunnskaper- og på barnets utvikling f. eks tegne— skriveutvikling gjennom barnehageårene.

Alle barna, og spesielt de yngste barnas innflytelse er avhengig av de voksnes evne til å lese og tolke deres kroppslige uttrykk, for å ha mulighet til å engasjere seg og ta egne valg.

FORELDRENE VURDERER:

Foreldrene skal ha en reell innflytelse på vurderingsprosessen:

Vi utarbeider dette sammen i forbindelse med tema foreldremedvirkning. Foreldrene i barnehagens samarbeidsutvalg er med og planlegger dette.

PERSONALET VURDERER:

Barnas kommentarer og refleksjoner fra litteratur, bilder, fortellinger og prosjekter, brukes også til refleksjon i personalet. Dette blir en pedagogisk dokumentasjon, hvor vi bruker aksjonsforskning som metode. Dokumentasjonsspiralen har en innebygd jevnlig vurdering av arbeidet,

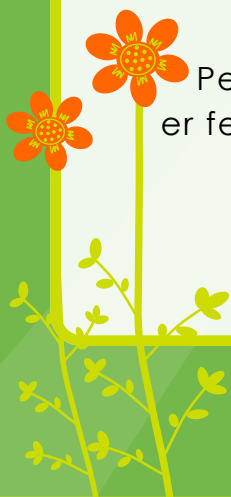
HOVEDMÅL: Barnehagen skal være en lærende organisasjon.

Delmål:

- Å fornye og forbedre virksomheten vår.
- Å lære av erfaringene vi gjør.

Når vurderer vi:

Vi vurderer arbeidet gjennom hver prosjekt - periode, etter høytider og fester og hvert halvår, slik at vi kan ta hensyn til aktuelle utfordringer og den konkrete barne- og foreldregruppen og gjøre endringer i nye eller videre planer.

Pedagogene evaluerer årsplanarbeidet hvert år når årsplanen er ferdig, slik at vi jevnlig kan forbedre arbeidet med den.

...Personalet vurderer:

Hvordan:

Tegn hos barna vurderes ved refleksjon over dokumentasjon på disse tegnene.

Pedagogisk dokumentasjonspiralen (Kolle, Larsen, Ulla 2010:97)

Vi vil dette året utforske denne metoden å arbeide på, da den egner seg godt i prosjektarbeid og legger vekt på utvikle arbeidet.

Observere—dokumentere—tolke fører til:

Nye tanker og tolkninger—Nye prosjekter.

Observasjon: Å legge merke
til og bli interessert i noe.

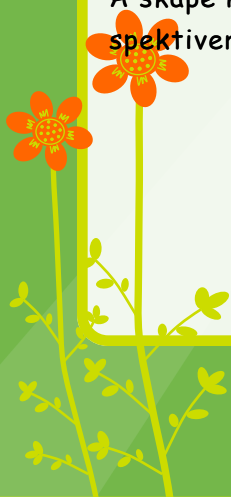
Å gjøre på nytt og på
nye måter.

Å skape nye ideer, per-
spektiver og interesser

Å stoppe opp og doku-
mentere glimt fra hver-
dagen.

Å bringe inn til kollektiv drøfting,
dveling og deling, kritisk reflek-

Kompetanseplan for personalet:

Det utarbeides kompetanseplan for hvert år ut fra nasjonale føringer, Sandefjord kommunes kompetanseplan og barnehagepersonalets behov for kompetanseheving i forhold til vårt arbeid.

Den aktuelle kompetanseplanen står beskrevet i Årets Plan.

Samarbeidspartnere:

Skole og barnehage etaten Sandefjord kommune.

PPT (Pedagogisk psykologisk tjeneste)

B.U.P.(Barne- og ungdomspsykiatrisk klinikk)

BARNEVERN.

HELSE, fysioterapeut, logoped, psykolog o.l.

BARNESKOLENE.

Vi samarbeider ikke om enkeltbarn uten foreldrenes viten og samtykke, avgrenset av barnevernsloven § 4.

Alle som får kjennskap til noens personlige forhold i møte med barnehagen, har taushetsplikt, også foreldre som besøker barnehagen.

Kompetansemiljøer vi samarbeider med:

Opplæringskontoret i Vestfold.

Høgskolen i Vestfold (HIV).

Sandefjord videregående m. fl.

De private barnehagene, som utgjør over 70% av barnehageplassene i kommunen, har en felles egenart og situasjon gjør det fruktbart med kontakt og samarbeid. Derfor har styrerne jevnlig felles møter.